

Attraktiva byar

Kommunstyrelsens analys år 2025

Stabsavdelningen

**ÖSTRA
GÖINGE**

Innehållsförteckning

Attraktiva byar	1
1 Inledning	3
1.1 Göingemodellen	3
1.2 Mål- och resultatplan	3
2 Resultatrapport Attraktiva byar	4
3 Analys	5
3.1 Mål- och resultatplanen 2024 – 2027 avseende Attraktiva byar	5
3.2 Kommunstyrelsens analys	8
3.2.1 Politisk analys av resultatrapporten inklusive återkoppling	8
4 Uppföljning och utvärdering	15
4.1 Modell för uppföljning och utvärdering	15
4.2 Syfte och metod vid utvärdering av resultatrapport	16
5 Övergripande dokument	17
5.1 Styrande dokument för området Attraktiva byar	17
5.1.1 Kommunfullmäktigenivå	17
5.1.2 Kommunstyrelsenivå	17
5.1.3 Kommunfullmäktige avseende Attraktiva byar	17
5.1.4 Kommunstyrelsen avseende infrastruktur	19

1 Inledning

1.1 Göingemodellen

Östra Göinge kommun står inför ständiga utmaningar och kraven är många på service, högre kvalitet och bättre resultat. Dessa krav kommer från medborgare och företag i Östra Göinge, men också från staten och dess myndigheter. Allt måste i sin tur förverkligas utifrån tydliga prioriteringar och begränsade resurser. För att klara detta krävs en organisation i utveckling med tydligt fokus på ständiga förbättringar där både målstyrning samt uppföljning och utvärdering är viktiga komponenter.

Göingemodellen utgår från en övergripande vision och till den kopplas sedan tydliga av politiken fastställda prioriterade områden. Dessa områden finns tydligt utpekade i den av kommunfullmäktige antagna Mål- och resultatplanen. Utifrån denna plan och en del andra antagna dokument utarbetar förvaltningen årligen en planering med hänsyn tagen till fastställda politiska prioriteringar.

Mål- och resultatplanen är politikens viktigaste styrande dokument. Den utarbetas för att gälla under en fyra års period och börjar gälla andra året efter det allmänna valet.

1.2 Mål- och resultatplan

I den Mål- och resultatplan som gäller för åren 2024 – 2027 har politiken lyft fram fem prioriterade områden;

- Vägen till livskvalitet
- En bra start i livet
- Vägen till arbete
- Det goda åldrandet
- Attraktiva byar

För ytterligare information om uppföljning och utvärdering samt styrande dokument hänvisas till avsnitten 4 och 5 i denna analys.

2 Resultatrapport Attraktiva byar

Med den framlagda resultatrapporten 2024/2025 för området – Attraktiva byar - vill den kommunala förvaltningen skapa:

- transparens av hur väl kommunen lever upp till olika krav
- lärande och utveckling
- underlag för framtida prioriteringar

Inom ramen för utmaningsområdet är det en verksamhet som i första hand berörs:

- Samhällsutveckling

Verksamhetsrapporten har fokus på tre områden utifrån området:

- Attraktiva byar att bo och leva i
- Infrastruktur
- Inre effektivitet

Utöver detta redovisas i rapporten skilda aspekter rörande omvärld och påverkan.

3 Analys

3.1 Mål- och resultatplanen 2024 – 2027 avseende Attraktiva byar

I detta avsnitt presenteras de delar i Mål- och resultatplanen 2024 - 2027 som berör området Attraktiva byar. För djupare insikt rörande vad som finns i övriga aktuella dokument hänvisas till avsnitt 5.

Inom det prioriterade området Attraktiva byar lyfts följande fram.

Resultatmålet

År 2027 lever göingarna ett hållbart och hälsosamt liv i välkomnande, levande och trygga byar.

Göingar engagerar sig, håller ordning och tar ansvar för sin del

Bybornas engagemang utgör grunden för trivseln i Östra Göinges byar och är av stor betydelse för sammanhållningen i varje by. Lokala eldsjälar och byalag är viktiga nyckelspelare och drivkrafter. Genom en kontinuerlig och positiv dialog mellan den kommunala verksamheten och byborna utarbetas en balanserad fördelning av ansvaret för att byarna ska hållas trivsamma och välkomnande.

I den bilden ingår också att det ska vara rent och snyggt. Kommunen ska ta sitt ansvar för underhåll av kommunal mark samtidigt som alla bybor, fastighetsägare och andra aktörer ansvarar för det som tillhör dem. Ansvaret för helheten är gemensamt. Det måste finnas en vilja att på ett hållbart sätt bygga om och utveckla fastigheter som i dag står tomma så att de åter får en funktion att fylla. Har det gått så långt att de har förfallit av vanskötsel och blivit skamfläckar ska de tas bort.

Trivsamma hem utifrån behov

Människor efterfrågar olika typer av boenden under livets olika faser. För att underlätta rörligheten mellan olika boendeformer behöver utbudet och mångfalden på bostadsmarknaden öka så att människor på olika ställen i livet ska kunna skapa trivsamma hem på attraktiva platser utifrån aktuella behov. Detta förutsätter att det nuvarande bostadsbeståndet kompletteras med strategisk nyproduktion så att utbudet på ett bättre sätt svarar mot efterfrågad tillgänglighet, upplåtelseform, hustyp och läge. Därför krävs ett ytterligare fördjupat samarbete mellan kommunen, det kommunala bostadsbolaget Göingehem och andra aktörer på bostads- och fastighetsmarknaden. Göingehem är en viktig part som ska agera föregångare och inspirera privata aktörer att satsa i Östra Göinge. Ett mer varierat utbud av bostäder gynnar både en balanserad inflyttning och en positiv befolkningsutveckling. Genom utveckling av bostadsområden och spridning av ägande och boendeformer kan alla byar tillförsäkras en positiv utveckling och trygga boendemiljöer.

En inspirerande plats med möten både lokalt och digitalt

En viktig nyckel till en framgångsrik kommun är att det finns lugna, positiva och inspirerande miljöer där människor vill bo och verka. I arbetet med byutveckling är det ofta viktigare att förtäta och utveckla befintlig bebyggelse än att exploatera nya områden. Vid planering och omgestaltning av en by ska naturliga mötesplatser skapas och fotgängare och cyklister prioriteras framför andra trafikanter.

Östra Göinge kommun vill erbjuda en levande och attraktiv miljö, där människor både kan bo och arbeta. Med ett väl utbyggt fibernät skapas möjligheter för bland annat distansarbete, distansstudier och företagande. Fiberutbyggnaden i Östra Göinge har pågått under flera år och nått en allt högre täckningsgrad. Fokus måste ligga på en fortsatt fiberutbyggnad både i tätorter och på landsbygden.

Trygghet under dygnets alla timmar

Trygghet byggs genom tillit både till samhället och till andra människor. Grunden till trygga byar läggs därför genom bra skolor, ett förebyggande socialt arbete i kommunen, ett aktivt föreningsliv och genom tillgång till mötesplatser för göingarna.

Ambitionsnivån behöver höjas utifrån tidigare planperiod. Att vistas i byarna måste kännas tryggt under dygnets alla timmar. Känslor av otrygghet kan bero på olika faktorer. Därför ska det trygghetsskapande arbetet bedrivas på bredden och i nära samverkan mellan kommunen, andra myndigheter, lokala aktörer och göingarna själva. Samhällsplanering är ett verktyg för trygghet som kommunen har stort inflytande över och trygghetsfrågornas plats ska vara framskjuten vid planering av exempelvis gångstråk, vägar för cykel- och biltrafik eller andra gemensamma utemiljöer.

Förutsättningar för att bo skönt och pendla grönt

Östra Göinge är en kommun där invånarna, liksom in-pendlarna, ska ha goda möjligheter att på olika sätt ta sig till arbete, studier och fritidsaktiviteter. Pendling är en naturlig del av vardagen för många göingar. Den viktiga-te pulsådern för vägtrafiken i Östra Göinge är väg 19, som sträcker sig längs Helgeådalens och vidare norrut. Ambitionen att skapa en superbusslinje mellan Kristianstad och Älmhult ligger kvar. På sträckor där kollektivtrafiken inte går är bilen ett betydande färdmedel och måste ges utrymme i byarna, inte minst när det gäller parkeringsmöjligheter. För att gynna landsbygdens utveckling och kopplingen mellan byarna måste också helt nya lösningar utformas. Gång- och cykelvägar är viktiga ur olika aspekter, både som anslutningsvägar till kollektivtrafiken och för rekreation. Kommunens vägar måste hålla god standard för att skapa hög säkerhet för motortrafik men också för att ge goda förutsättningar för en ökad gång- och cykeltrafik.

Kultur och rekreation i Skånes gröna hjärta

Östra Göinges samhällsplanering behöver stå i samklang med det långsiktiga målet att stärka folkhälsan och livskvaliteten för göingarna. I detta arbete spelar kulturen, naturen och friluftslivet en betydande roll. Bygdens rekreationsområden ska värnas och utvecklas liksom samspelet mellan turismen, friluftslivet och naturvärdena. Östra Göinge har ett stort antal aktörer som stimulerar och bildar göingarna genom kultur- och fritidsverksamhet. Kommunen ska möjliggöra för dem att nå ut med och utveckla sitt breda och varierade utbud av kultur- och rekreationsupplevelser.

Naturen är en av Östra Göinges största tillgångar och genom att bevara värdena i natur- och kulturmiljöerna tas det unika i kommunen tillvara och göingarna ges möjlighet att förstå historien och känna stolthet över sin hemmiljö. I Östra Göinge finns Skånes lägsta decibelnivåer och det tysta landskapet behöver värnas som en del av kommunens långsiktiga strategi.

Att hushålla med planetens resurser

Östra Göinge ska kännetecknas av levande och gröna miljöer och av ett hållbarhetstänk som minimerar den påverkan som uppstår på miljö och klimat. Ett aktivt arbete för en mer hållbar livsstil kan göras på många sätt och den kommunala verksamheten ska vara pådrivande när det gäller miljövard, hållbarhetstänk och hushållning med ändliga resurser. Alla behöver ta

ansvar för hållbarheten och kommunen måste göra det lättare för göingarna att leva ett hållbart och hälsosamt liv.

Att värna om naturen med sin biologiska mångfald och förvalta gröna och sköna omgivningar blir på samma sätt ett gemensamt ansvar. Inom ramen för sin egen verksamhet ska kommunen fortsätta att minska sin direkta miljö- och klimatpåverkan men kommunen ska också underlätta för göingar och företag att minska sin. Aktiva och nödvändiga bidrag till omställningen är att så långt det går ersätta fossila bränslen med förnybar energi och prioritera transporter med minimal miljö- och klimatpåverkan. På samma sätt som det är en självklarhet att i Östra Göinge ha tillgång till rent dricksvatten, ska det även säkerställas att det avloppsvatten som kommer från reningsverken minskar belastningen på sjöar och åar.

3.2 Kommunstyrelsens analys

3.2.1 Politisk analys av resultatrapporten inklusive återkoppling

Inledning

Samhällsutveckling är ett omfattande och komplext verksamhetsområde som innefattar en rad olika aspekter av den kommunala planeringen och genomförandet av åtgärder som syftar till att skapa hållbara och attraktiva livsmiljöer. För att framgångsrikt kunna driva detta arbete krävs en nära samverkan mellan olika aktörer, både inom kommunen och med externa samarbetspartners. En central del av arbetet handlar om att säkerställa en välfungerande infrastruktur för vatten, avfallshantering och bostadsförsörjning, vilket gör samarbetet med kommunala bolag såsom Skåne Blekinge Vattentjänst (SBVT), Göinge hem och Östra Göinge Renhållning (ÖGRAB) till en nödvändig förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling.

Kommunens arbete inom samhällsutveckling påverkas av flera faktorer, däribland den fysiska planeringen, invånarnas behov och förväntningar samt externa samhällsförändringar. Genom strategisk planering och en integrerad ansats skapas möjligheter att stärka attraktiviteten i kommunens olika delar, samtidigt som viktiga funktioner säkerställs för både nuvarande och framtida generationer.

Vattenförsörjning och avloppshantering är exempel på avgörande infrastrukturfrågor där kommunen, i samverkan med SBVT, arbetar för att säkerställa en stabil och hållbar tillgång till vattenresurser. På samma sätt är samarbetet med Göinge hem en nyckelfaktor i bostadsförsörjningen, där både nyproduktion och underhåll av befintliga bostäder är avgörande för att möta befolkningsutvecklingens behov.

Avfallshantering och renhållning är ytterligare en central del av verksamhetsområdet, där ÖGRAB spelar en viktig roll i att upprätthålla en ren och trivsamt livsmiljö. Hållbar avfallshantering är inte enbart en fråga om renhållning, utan även en del av kommunens bredare miljö- och klimatstrategi, där målsättningen är att minska avfallsmängderna och öka återvinningen.

Dessa är några av de frågor som ryms inom verksamhetsområdet, men uppdraget sträcker sig betydligt längre än så. Förutom infrastruktur, bostäder och avfallshantering omfattar verksamheten även frågor kopplade till trygghet, civil beredskap, föreningsliv och kultur. Det breda ansvarsområdet gör samhällsutveckling till ett oerhört komplext verksamhetsområde och kanske till en viss del unikt. Att hantera så många dimensioner samtidigt är ingen enkel uppgift, och det kräver en balanserad avvägning mellan olika intressen och behov.

Denna analys redogör för den resultatrapport som förvaltningen har presenterat för kommunstyrelsen och syftar till att belysa verksamhetens utmaningar, framgångar och utvecklingspotential.

Resultatrapporten är framtagen utifrån nedanstående beställning:

1. En redovisning av statusen för kris- och krigsorganisationen inom verksamhetsområdet samhällsutveckling.

2. En analys av medborgarenkäten i relation till politikens målsättningar i Mål- och resultatplan 2024–2027.
3. En genomgång av verksamhetsområdets arbete med att omvandla kommunen från en besökskommun till en boendekommun.
4. En kartläggning av insatser för att stärka ungas deltagande i föreningslivet.

Trygghet & attraktivitet

Tryggheten i byarna är tätt kopplad till samhällsplaneringen och utformningen av det offentliga rummet kan spela en avgörande roll för detta. Trygga och trivsamma miljöer uppnås inte enbart genom brottsförebyggande insatser, utan även genom tillgång till mötesplatser, god belysning och en levande bomiljö. I detta sammanhang har kommunen ett stort inflytande och kan genom strategisk planering stärka den långsiktiga tryggheten för invånarna. Vidare spelar bostadsförsörjningen en viktig roll i detta arbete, där bland annat rivningen av utjänta bostäder och skapandet av nya, trygga boendemiljöer kan ha en direkt påverkan på den upplevda tryggheten i byarna.

Ett gott exempel på hur olika insatser kan samverka för att skapa en positiv utveckling är stationsområdet i Broby. Genom en kombination av fysisk upprustning och bättre belysning har området blivit en tryggare och mer inbjudande plats. Erfarenheterna härifrån visar vikten av att inte låta viktiga infrastrukturfrågor falla i glömska, vilket även gäller kollektivtrafikens utveckling.

Upplevelsen av kollektivtrafiken har varit relativt stabil över tid, men det krävs ytterligare insatser för att höja nöjdheten. Tillgången till kollektivtrafik är en viktig faktor för kommunens attraktivitet, särskilt för arbetspendlare och ungdomar. En kartläggning av resenärernas behov och en dialog med Skånetrafiken kan bidra till att utveckla lösningar som stärker förtroendet för kollektivtrafiken och ökar dess användning. Utbyggnaden av väg 19 och superbusskonceptet är en central fråga för kommunens framtida tillgänglighet och attraktionskraft. För att säkerställa att projektet inte tappar fart eller prioriteras bort av Region Skåne och Skånetrafiken behöver frågan hållas levande. Kommunen kan genom kontinuerlig dialog och tydliga påtryckningar arbeta för att kollektivtrafiklösningarna anpassas till lokala behov och bidrar till en mer hållbar mobilitet, på samma sätt som stationsområdet i Broby har utvecklats till en trygg och välfungerande knutpunkt.

En välfungerande trafikinfrastruktur är en central faktor för kommunens attraktionskraft, och utöver kollektivtrafiken spelar även den digitala infrastrukturen en avgörande roll. Tillgång till fiber är idag en självklarhet för många som letar nytt boende. För att möta invånarnas behov och stärka den digitala tillgängligheten behöver kommunen fortsatt arbeta med att etablera en fungerande eftermarknad för fiber. Idag finns en sådan endast i Broby, men för att säkerställa en långsiktig och jämlik tillgång bör förvaltningen arbeta för liknande lösningar i fler delar av kommunen.

Medborgarundersökningen och trygghetsmätningen visar att upplevelsen av nedskräpning i utemiljön och skadegörelse har minskat under de senaste åren. Parallellt med detta noteras också att kommunen utför insatser i form av

skräpplockarteam, vilket ses som ett positivt initiativ, en insats som inte ska behövas – men som bevisligen har fungerat. Samtidigt är det tydligt att arbetet med att skapa en ren och trivsamt utemiljö inte enbart kan ligga på kommunens insatser. Minskad nedskräpning och välskött fastigheter kräver också en förändrad attityd och ett ökat ansvarstagande från enskilda fastighetsägare och medborgare. Det finns ett behov av att arbeta mer aktivt med attitydförändringar och tydligt betona att ansvaret för en välskött utemiljö i hög grad ligger hos invånarna själva – både vad gäller nedskräpning och skötseln av privata tomter. Utöver att uppmuntra och stödja medborgarna i detta arbete behöver verksamheten och tillsyns- och tillståndsnämnden även vara beredd att vidta nödvändiga åtgärder när så krävs. I de fall fastighetsägare inte tar sitt ansvar för ovårdade och stökiga tomter bör en dialog föras för att uppmärksamma bristerna och ge möjlighet till rättelse. Om detta inte leder till önskad förbättring kan vitesförelägganden användas som en sista åtgärd för att säkerställa en förbättrad utemiljö. För att stödja attitydförändringen behöver kommunen och dess bolag föregå med ett gott exempel i arbetet med både byutvecklingen och skötseln, vilket gör det lättare för medborgare och andra aktörer att ta efter. En kombination av information, uppmuntran och sanktioner kan bidra till att långsiktigt stärka både den faktiska och den upplevda trivselen i byarna.

Rapporten belyser också en positiv utveckling med minskad brottslighet, i form av antalet anmälningar. Det är positivt att utvecklingen går i rätt riktning, men vi kan inte utesluta möjligheten att den minskade brottsstatistiken delvis speglar befolkningsminskningen, mer än en faktisk ökning av tryggheten. För att få en bättre bild bör man också redovisa andelen anmälningar per invånare, vilket ger en tydligare förståelse för brottsutvecklingen i relation till befolkningsstorleken.

Kommunen har en viktig roll i att skapa trygghet, men detta arbete kräver samverkan med många olika aktörer – från polis och civilsamhälle till näringsliv och invånare. Under året har flera insatser genomförts för att förbättra den fysiska tryggheten i kommunen. Utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet har inneburit förändringar i samverkansstrukturer och förstärkta åtgärder på särskilt utsatta platser. Insatser som ökad kameraövervakning, utökad belysning och trygghetsskapande åtgärder i by- och tätortsmiljö har bidragit till att skapa en mer trivsamt och säker omgivning. I sammanhanget är det viktigt att beakta de lätnader som skett i lagstiftningen kring kameraövervakning, dessa förändringar kan möjliggöra en mer effektiv användning av kameror i verksamhetens brottsförebyggande arbete. Parallellt har det lagts fokus på att stärka den sociala tryggheten, bland annat genom riktade insatser för ungdomar genom EPA-träffar. Genom att erbjuda mötesplatser och aktiviteter, anpassade efter målgruppens behov och intressen, har gemenskap och delaktighet främjats.

Trygghetsvandringar sker månatligen i samverkan med Länsförsäkringar och kommunens föreningar. Därutöver genomförs medborgarvandringar för att kartlägga och åtgärda otrygga miljöer, samtidigt som de skapat en möjlighet för medborgare att föra en direkt dialog med både beslutsfattare och förvaltningen. Dessa insatser har haft en positiv effekt och behöver fortsätta för att långsiktigt stärka både tryggheten och kommunens attraktivitet.

Kultur och fritid

Att främja ett aktivt föreningsliv är också en fråga om att skapa tillgängliga och inkluderande miljöer där fler barn och ungdomar känner sig välkomna. Ett förstärkt samarbete med lokala eldsjälar och föreningar kan ge långsiktiga effekter och bidra till att fler ungdomar hittar en meningsfull fritid. Kommunen kan i detta arbete ytterligare stärka sin roll som samordnare och möjliggörare, snarare än enbart bidragsgivare. Vidare är kopplingen mellan föreningsliv, fritidsaktiviteter och utbildning en central del av strategin. En bra start i livet, där det betonas att en meningsfull fritid kan ha en positiv inverkan på skolresultat och barns framtidsdrömmar.

Inom kultur- och biblioteksverksamheten beskrivs *Paugakvällar* som ett lyckat initiativ, här kan även *Tösakvällar* och *Familjekvällar* inkluderas i resultatrapporten för att ge en mer fullständig bild av kommunens insatser. För att bättre förstå effekten och värdet av dessa insatser hade verksamheten kunnat analysera deras påverkan på biblioteksanvändningen och utlåningsstatistiken. Det är glädjande att initiativet har utvecklats och nått en bredare målgrupp, men det är samtidigt viktigt att arbetet inte tappar fokus på målgruppen pojkar. Grundtanken har varit att engagera fler pojkar med syftet att stärka deras läsförmåga och skolresultat, samt att involvera deras manliga förebilder och skapa ett bredare engagemang i skolresan.

När det gäller arbetet med att få fler barn och unga engagerade i föreningslivet framstår kommunens insatser, såsom Idrottsalliansen och Idrottsskolan, som framgångsrika. Samtidigt finns en möjlighet att stärka kopplingen mellan EPA-träffarna, som nämnts ovan, och föreningslivet, där den etablerade kontakten med ungdomarna skulle kunna nyttjas till att skapa en mer långsiktig föreningskultur. Även Skol IF har en viktig roll i detta sammanhang, trots att det inte nämns i rapporten, och elevstyrda initiativ kan komplettera kommunens egna satsningar på ett värdefullt sätt. Det är viktigt att berömma verksamhetens dynamiska arbetssätt där man utvärderar och omprövar olika verktyg och insatser.

Från besökskommun till boendekommun

En av de mest genomgripande förändringarna i rapporten är skiftet i synen på kommunen, från en besökskommun till en boendekommun. Denna förändring speglar en nödvändig prioritering och är ett resultat av en längre förändringsprocess inom både politiken och förvaltningen; för att säkerställa kommunens långsiktiga utveckling och ekonomiska hållbarhet behövs fler som bosätter sig och betalar skatt i kommunen. Kommunstyrelsen har länge påtalat vikten av övergången från besöks- till boendekommun och välkomnar förändringen. Det är också mycket värdefullt att kommunens kommunikatörer engageras i denna utvecklingsprocess, särskilt genom strategisk marknadsföring och en tydlig beskrivning av kommunen som en attraktiv plats att rota sig i och återvända till.

För att kommunen ska vara en attraktiv plats att bo i lyfts skolans betydelse fram som en avgörande faktor. Ett starkt skolsystem ses som en nyckel till att attrahera fler barnfamiljer och därigenom stärka kommunens långsiktiga utveckling. Skolresan,

både i termer av fysisk tillgänglighet och utbildningskvalitet, påverkar i hög grad var familjer väljer att bosätta sig. Genom att arbeta strategiskt med skolans roll i samhällsutvecklingen kan både verksamhetsområdet samhällsutveckling och utbildning skapa bättre förutsättningar för långsiktig befolkningsutveckling och barnfamiljers etablering i området. Dessa förutsättningar är inte bara nödvändiga för att attrahera nya invånare, utan också för dem som redan bor här, samtidigt som det drar till sig de som en gång lämnat kommunen för studier och arbete.

Hållbarhet

Kommunens hållbarhetsarbete lyfts i rapporten som en framgång, särskilt med hänvisning till minskad nedskräpning och ökad miljömedvetenhet. Samtidigt råder en osäkerhet kring huruvida förbättringen beror på att invånarna faktiskt skräpar ner mindre eller om det snarare är resultatet av en mer effektiv kommunal städinsats. För att stärka analysen efterfrågas en tydligare jämförelse mellan olika datakällor, exempelvis kommunens egna siffror och ÖGRAB:s statistik. Det är också värt att lyfta fram den positiva effekt som satsningen på LED-belysning har haft, både ur ett hållbarhetsperspektiv och när det gäller trygghet i offentliga miljöer. Förbättrad belysning bidrar inte bara till minskad energiförbrukning, utan kan även ha en förebyggande effekt på nedskräpning och annan oönskad aktivitet i offentliga rum.

Kreativa initiativ, såsom tävlingen om fulaste gräsmattan för att uppmärksamma vattenförbrukning, ses som ett intressant sätt att synliggöra en aktuell fråga. Syftet var att uppmuntra till minskad vattenanvändning, men frågan är om det har lett till en faktisk förändring i beteenden. Har vattenförbrukningen minskat som en följd av tävlingen, och hur står sig resultatet i jämförelse med andra åtgärder, såsom förändrade taxor? Samtidigt behöver kommunen planera för framtida utmaningar kopplade till varmare och torrare somrar. Om detta blir en återkommande situation krävs en strategi för hur vattenförbrukningen kan hållas nere på ett långsiktigt och hållbart sätt. Behöver befintliga insatser justeras, eller krävs nya åtgärder för att främja en mer vattneffektiv livsstil? I slutändan handlar det om att skapa bestående attitydförändringar och öka medvetenheten kring en hållbar vattenanvändning.

För att möta framtidens utmaningar krävs ett brett hållbarhetsarbete där kommunen aktivt bidrar till att stärka ekosystem och främja biologisk mångfald. Ett exempel är restaurering av våtmarker, en insats som inte bara förbättrar vattenkvaliteten utan också stärker ekosystemens motståndskraft. Initiativ som *Rädda Immeln* och *Östra Göinges friska sjöar* är ytterligare exempel som syftar till att skydda och förbättra vattenmiljöerna, samtidigt som anläggningen av blomsterängar ger viktiga förutsättningar för pollinerare och andra insekter som spelar en avgörande roll för den biologiska mångfalden.

Slutligen är frågan om laddinfrastruktur alltmer aktuell i takt med att elbilsanvändningen ökar, och det blir allt viktigare att beakta laddinfrastrukturen i samband med nybyggnationer och större renoveringsprojekt. Det behöver klargöras vilken roll kommunen ska ha i denna utveckling – om det är en fråga som bör lämnas åt marknaden eller om kommunen bör ta en mer aktiv roll i att säkerställa tillgången till laddstolpar.

Civil beredskap

Civil beredskap och krigsorganisation är ett område där rapporten presenterar en rad insatser, men dessa redogörelser behöver bli mer verksamhetsspecifika. Många åtgärder pågår, men det saknas en tydlig redovisning av hur de konkretiseras i olika delar av förvaltningen, i detta fall inom verksamhetsområdet samhällsutveckling. Kommunstyrelsen är medveten om att vissa åtgärder av säkerhetsskäl inte kan redovisas i detalj. Samtidigt är det viktigt att synliggöra de insatser som är publika, för att ge en överblick över det pågående arbetet och skapa en ökad förståelse för beredskapsplaneringen inom kommunen.

Kommunens klimatanpassningsplan utgör en viktig del av hållbarhetsarbetet, men den kan med fördel kopplas tydligare till beredskapsfrågor. Ökade väderrelaterade utmaningar såsom värmeböljor, skyfall och torka påverkar både den kommunala infrastrukturen och invånarnas vardag. En integrering av klimatanpassningsåtgärder i kommunens beredskapsarbete skulle stärka förmågan att hantera framtida påfrestningar och skapa en mer motståndskraftig samhällsstruktur.

En annan viktig fråga i sammanhanget, som blivit alltmer aktuell med ny miljölagstiftning, är vattenkraftens framtid. Vattenkraften är en betydande energikälla och spelar en central roll både för elförsörjning och som en del av kommunens beredskap. Det handlar dels om att lyfta vattenkraftens roll som grön energikälla, och dels att värna dess funktion i krisberedskapen. Samtidigt pågår en debatt om miljökonsekvenserna, där vattenkraftens påverkan på fisk och ål lyfts fram. Dessa intressen bör dock gå att kombinera – i bästa av världar kan vattenkraften samexistera med miljöåtgärder. Det är därför viktigt att vattenkraftens överlevnad inkluderas i det strategiska arbetet framåt.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ger rapporten en omfattande och gedigen redovisning av kommunens insatser inom attraktiva byar, men det finns utrymme för förbättringar. Framför allt efterfrågas en mer nyanserad analys av statistiken, där det tydliggörs hur faktiska förbättringar kan skiljas från externa faktorer såsom befolkningsminskning. I Mål- och resultatplan har en del indikatorer plockats bort, men det åligger verksamheten att välja ut, analysera och redovisa uppgifter som speglar den aktuella situationen och utvecklingen inom verksamhetsområdet. Det är således viktigt att verksamheten inte enbart presenterar statistik, utan även bidrar med en analys av utvecklingen.

Sammanfattning av kommunstyrelsens analys:

- Hålla frågan om superbussar levande, för att säkerställa att projektet inte tappar fart eller prioriteras bort av Region Skåne och Skånetrafiken.
- Arbeta för att etablera en fungerande efteranslutningsmarknad för fiber.
- Föregå med gott exempel samtidigt som nödvändiga åtgärder vidtas för att hantera ovårdade tomter i kommunen.

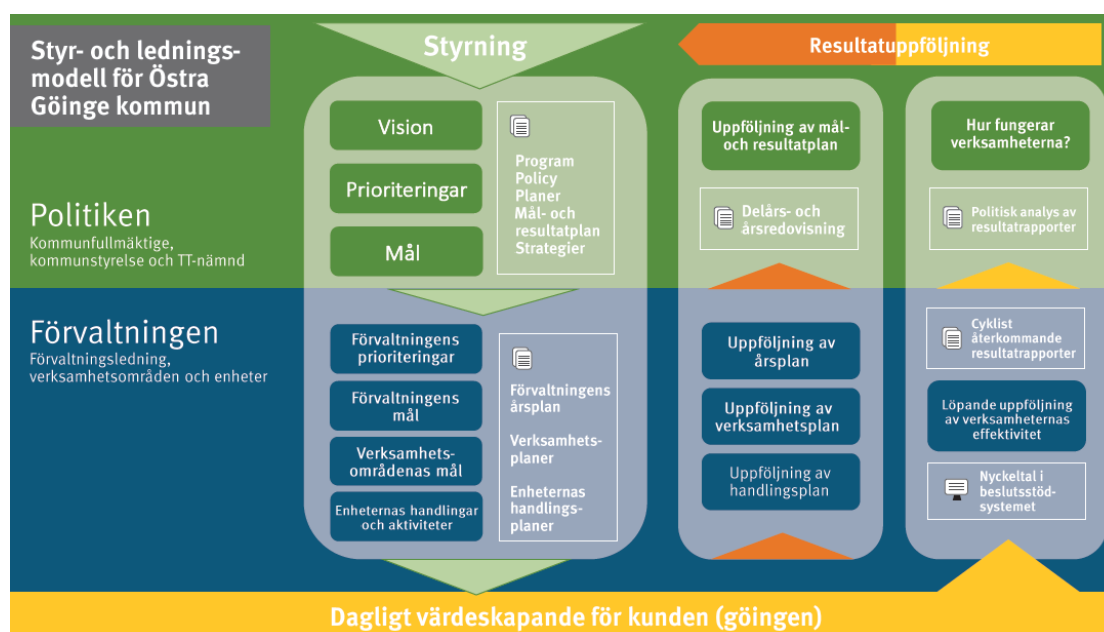
- Ta i beaktande de lättnader som skett i lagstiftningen kring kameraövervakning.
- Använda aktiviteter som exempelvis EPA-träffar för att försöka få ut fler ungdomar i föreningslivet.
- Det är positivt att initiativet med *Paugakvällar* har breddats och numera även inkluderar *Tösakvällar* och *Familjekvällar*. Samtidigt är det viktigt att den ursprungliga målgruppen inte tappas.
- Följa upp de insatser som genomförs för att undersöka om de gett resultat. Detta gäller både initiativ som *Paugakvällar*, *Tösakvällar*, *Familjekvällar* och tävlingen om fulaste gräsmattan.
- Beakta laddinfrastrukturen i samband med nybyggnationer. Det är samtidigt nödvändigt att undersöka om detta är en fråga som ska lämnas åt marknaden, eller om kommunen bör ta en mer aktiv roll i att säkerställa tillgången till laddstolpar?
- Ge mer verksamhetsspecifika exempel på insatser avseende civil beredskap.
- Inkludera vattenkraftens överlevnad i det strategiska arbetet.

4 Uppföljning och utvärdering

Nedan följer en kortare beskrivning av den modell enligt vilken kommunstyrelsens resultatutskott arbetar utifrån.

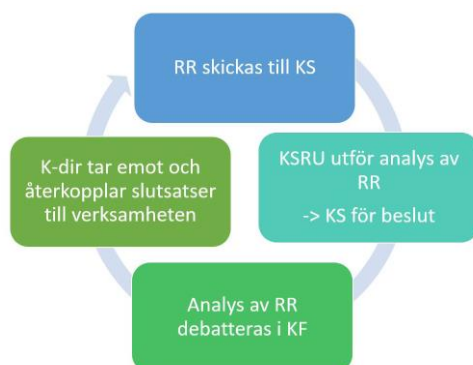
4.1 Modell för uppföljning och utvärdering

En viktig del i alla styr- och ledningsmodeller är att det finns en tydlig metod för hur uppföljning och utvärdering ska fungera. I den av kommunfullmäktige fastställda styr- och ledningsmodellen har dessa delar en uttrycklig och framträdande roll som åskådliggörs enligt nedan.

Resultatrapportering

Förvaltningens arbete för att uppfylla resultatmålen för de prioriterade områdena, följs upp genom cykliskt återkommande resultatrapporter över den fyraåriga planperioden. Enligt en fastställd tidplan följs resultaten upp för ett prioriterat område i taget. Inför varje rapporteringstillfälle väljs en eller flera fokusfrågor ut från det aktuella prioriterade området, se figur nedan. Fokusfrågorna varierar över planperioden och olika aspekter och perspektiv lyfts fram från gång till gång, i syfte att vid periodens slut ha kompletterat varandra till en helhetsbild. Kopplingen mellan prioriterat område och rapportering kärnverksamhet är inte statisk. Fokusfrågorna kan beröra en, flera eller samtliga kärnverksamheter.

RR = resultatrapport
KS = kommunstyrelse
RU = resultatutskott
K-dir = kommundirektör
KF = kommunfullmäktige

4.2 Syfte och metod vid utvärdering av resultatrapport

I analysen kommer man förhoppningsvis att:

- göra en helhetsbedömning i förhållande till målen
- söka framgångsfaktorer respektive söka orsaker till att man inte når målen
- skapa tankar/idéer kring framtida inriktningar/mål

Det finns en rad utgångspunkter för politiker att förhålla sig till inför utvärderingsarbetet. Det är viktigt/nödvändigt att:

- sätta sig in i verksamheterna och förstå dessa
- förstå vad förvaltningen vill med sitt arbete inom olika verksamheter
- förstå vilka utmaningar/prioriteringar verksamheterna har framför sig
- skapa sig en insikt vad som är reglerat i lagar och förordningar
- skilja på verksamheternas grunduppdrag och det som är uppsatt i lokala politiska mål och dokument
- fokusera på resultat och inte på aktiviteter
- förstå att vissa delar av verksamheterna i dagsläget kan vara svåra att följa upp och utvärdera

5 Övergripande dokument

5.1 Styrande dokument för området Attraktiva byar

Utöver Mål- och resultatplanen finns som komplement en rad politiskt framtagna dokument. På kommunfullmäktigenivå benämns dess som programhandlingar, policy och långsiktiga planer och har en varaktighet på mer än 10 år. Motsvarande dokument på kommunstyrelsenivå benämns strategier och har ett kortare tidsperspektiv, dock ofta längre än en mandatperiod. För området Attraktiva byar finns följande fastställda handlingar på de olika politiska nivåerna.

5.1.1 Kommunfullmäktigenivå

- Mål- och resultatplan 2024 – 2027
- Översiktsplan för Östra Göinge kommun
- Programhandling för miljöarbete
- Bostadsförsörjningsprogram
- Ägardirektiv för Göingehem
- Ägardirektiv för Östra Göinge Renhållning
- Ägardirektiv för Skåne Blekinge Vattentjänst

5.1.2 Kommunstyrelsenivå

- Strategin Det livsviktiga vattnet
- Strategin Trafikstrategi

5.1.3 Kommunfullmäktige avseende Attraktiva byar

Mål- och resultatplanen 2024 - 2027

En sammanfattning av innehållet som berör Attraktiva byar finns i avsnitt 3.1

Planeringsdokument/programhandling Översiktsplan 2019

Den nuvarande Översiktsplanen för Östra Göinge kommunen fastställdes år 2019.

Översiktsplan 2019 är ett omfattande planeringsdokument som tar sin utgångspunkt i de prioriterade områdena för mål- och resultatplanen 2020 – 2023. Men verksamhetsrapporten kan inte ta en utgångspunkt från denna Översiktsplan eftersom den först får verkan från och med verksamhetsåret 2020 och framåt. Men nedan finns ändå en sammanfattning av de viktigaste delarna rörande byutveckling och boende.

Attraktiva byar

Östra Göinges livskraftiga byar med sina olika karaktärer är Östra Göinges själ. Detta är en viktig utgångspunkt för byautvecklingen där vi tar tillvara det som unikt och förädlar det som skapar trivsel, trygghet och hållbarhet. Göingeborna ska vara stolta över att bo i Skånes gröna hjärta.

Bostäder

En viktig nyckel för att vilja bo och verka i kommunen är att det finns bra bostäder i trivsamma byar. Östra Göinge har de senaste åren gått från en situation med bostadsöverskott till en med begränsad bostadsbrist. Därför behöver det byggas nya bostäder av olika typer och med olika upplåtelseformer. Ett mer varierat utbud av bostäder kan efterfrågas av människor med olika bakgrund och behov. Det gynnar en fortsatt positiv befolkningsutveckling och en balanserad inflyttning. Dessutom skapar det förutsättningar för omflyttning och positiva

flyttkedjor. Kommunens främsta verktyg i detta arbete är Göinge hem, som genom att gå före kan stimulera privata aktörer att satsa i Östra Göinge.

Trivsel och trygghet

Ambitionsnivån, när det gäller gestaltning och utformning av våra byamiljöer, behöver höjas ytterligare. Byarna ska förmedla trygghet, närhet och omtanke. Att vistas i Östra Göinges byar ska kännas som att komma hem. För att nå dit krävs fördjupad samverkan mellan kommunen, Göinge hem och andra aktörer på bostads- och fastighetsmarknaden. Arbetet för att få bort vansköta eller förfallna byggnader, skamfläckar, måste fortsätta. En attraktiv by är trygg, levande och hållbar. I byn finns naturliga mötesplatser såsom butiker, café, busstation, bibliotek, idrottsanläggningar och föreningslokaler. Gående och cyklister är prioriterade framför andra trafikanter vid planering och omgestaltning av byn. Att vistas i byn ska kännas tryggt under dygnets alla timmar.

Planeringsdokument Fördjupade översiktsplaner

Som komplement till Översiktsplanen finns tre stycken fördjupade översiktsplaner. Dessa ska på ett mera tydligt sätt peka ut utvecklingslinjer för **byutvecklingen**. Följande planförslag finns för respektive plan:

Knislinge antagen år 2014

- Utveckla Knislinge hållbart
- Prioritera kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar
- Utveckla kultur- och grönskastråket
- Förtäta centrum
- Byn ska växa i norr och söder
- Förstärk Mickelstorg som handelscentrum
- Skapa nytt resecenter och mötesplats vid Brobyvägen

Broby antagen 2017

- Utveckla byn hållbart och klimatsäkert
- Prioritera kollektivtrafiken
- Förtäta och försköna centrum
- Förstärka gång- och cykelvägnätet
- Öka Bastholmens attraktivitet
- Utveckla tätortsnära rekreation
- Förbättra tillfarten till det norra verksamhetsområdet

Glimåkra antagen 2017

- Utveckla Glimåkra hållbart
- Stötta den utveckling som sker vid Trollacenter
- Förstärk kopplingen mellan Trollacenter och centrum av byn
- Förtäta genom byggnation i lucktomter
- Arbeta för en ökad mångfald i bostadsutbudet
- Bygga ut cykelvägnätet och förtydliga kopplingen till busshållplatsen
- Förbättra kommunikationerna med Osby

Planeringsdokument/programhandling Bostadsförsörjningsprogram 2017 - 2025

I programmet finns om **bostäder** ett antal områden med politiska riktlinjer:

- Hållbarhet – Kommunen ska verka för ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart byggande och boende i Östra Göinge kommun. För att motverka utanförskap

och segregation ska kommunen, genom sitt bostadsföretag och andra aktörer, verka för upprustning och modernisering av bostadsbeståndet i hela kommunen.

- Rörlighet – Kommunen ska i sitt arbete med planer skapa förutsättningar för ett bredare utbud av attraktiva boendeformer avseende marklägenheter, upplåtelseformer, hustyp och läge. Kommunen ska verka för mångfald och strategisk nyproduktion som stimulerar till flyttkedjor och ett bättre utnyttjande av bostadsbeståndet.
- Långsiktighet – För att möta det framtida behovet av nya bostäder ska första hand byarna utefter riksväg 19 prioriteras vad gäller arbetet med plan- och markberedskap.
- Attraktivitet – För att skapa långsiktigt goda förutsättningar/attraktivitet krävs åtgärder inom en rad områden som t.ex. kommunikationer, byutveckling, positionering.
- Mångfald – Kommunen ska verka för flexibilitet och mångfald i boendeformer för äldre. Samtidigt ska man också genom att föra en aktiv dialog säkerställa en beredskap för att till andra grupper s särskilda behov på arbetsmarknaden.

5.1.4 Kommunstyrelsen avseende infrastruktur

Trafikstrategi ”En strategi för ett hållbart resande”

Denna strategi tar sin utgångspunkt i det övergripande begreppet Hållbarhet. Viktiga utvecklingstendenser inom kommunikationer är:

- Minskad andel bilåkande
- Det digitala samhället
- Urbaniseringen
- Klimatförändringar

Övergripande inriktningar är:

- Hållbart resande
- Hållbar trafiksäkerhet.

I en rad direktiv inom en rad områden pekar kommunstyrelsen färdriktningen för förvaltningen:

- Samhällsplanering
 - Tätbebyggda områden ska planeras så att man kan möjliggöra resurssnåla resor och transporter.
 - Bebyggelse och transportsystem ska utformas gemensamt så att tätortsmiljön som helhet bidrar till en attraktiv by i Östra Göinge.
 - I tätbebyggda områden ska de olika transportslagen kunna knytas samman.
- Gångtrafik
 - Gångnätet ska vara heltäckande, bekvämt, kontinuerligt, gent och med god ytstandard.
 - I de centrala delarna av byarna ska gångnätet prioriteras bland trafikslagen.
 - Höga krav ska ställas när det gäller gångvägarnas utformning för barn, äldre och funktionshindrade.
 - Gångtrafikanternas säkerhet ska prioriteras framför andra trafikslags behov av framkomlighet.
- Cykeltrafik
 - Cykelnätet ska vara heltäckande, bekvämt, kontinuerligt, gent och med god ytstandard.

- Cykelvägnätet ska prioriteras och utvecklas så att det bildar ett sammanhängande nät.
- Huvudnätet för cykeltrafik ska ha god tillgänglighet och framkomlighet året runt.
- Cykeltrafikens krav på säkerhet och framkomlighet ska prioriteras framför bilens framkomlighet.
- Kollektivtrafik
 - Kollektivtrafikens fordon och hållplatser ska planeras för trafiksäkerhet, trygghet och tillgänglighet.
 - Det ska finnas effektiva, bekväma och trivsamma bytespunkter mellan olika trafikslag.
 - Kollektivtrafiken ska utvecklas i starka stråk med hög turtäthet.
 - Superbusskonceptet ska införas som ett tydligt alternativ till övrig regional busstrafik.
 - Kommunen ska samverka med Region Skåne för att utveckla kollektivtrafiklösningar på landsbygden.
- Biltrafik
 - Biltrafiknätet ska vara heltäckande och framkomligheten i regionalt och kommunalt huvudvägnät ska förbättras i kombination med förbättrad trafiksäkerhet.
 - Gator och vägar ska utformas på ett sådant sätt som gör det tydligt att hastighet och körsätt ska anpassas till lokala förhållanden.
 - Övergången till mera klimatanpassade fordon inom kommunal verksamhet ska påskyndas genom en rad strategiskt riktade åtgärder.